

СТАНОВИЩЕ

за предложения за защита дисертационен труд за присъждане на
образователната и научна степен ДОКТОР

Област на висше образование: **8. Изкуства**; Професионално направление: **8.4. Театрално и филмово изкуство**; Научна специалност: **Театрознание и театрално изкуство**

Тема на дисертационния труд: **КОМЕДИИТЕ НА ШЕКСПИР: ВЪПРОСИ
НА СЦЕНИЧНАТА ИНТЕРПРЕТАЦИЯ**

Докторант: **ПЕТЪР МИХАЙЛОВ КАУКОВ**

Автор на становището: **проф. дфн Клео Протохристова**, Пловдивски университет “Паисий Хилендарски”

Дисертационният труд на Петър Кауков, посветен на комедиите на Шекспир и проблематиката на сценичната им интерпретация, представя интересен и провокационен експеримент, несвободен от рискове, но солидно аргументиран и несъмнено навременен. Последната квалификация е продиктувана от съзнанието за една диспропорция, която се натрапва дори на неспециализираното възприятие – между многобройните, често лавинообразно умножаващи се, постановки на Шекспировите комедии, от една страна, и относително оскъдната теоретическа рефлексия върху тази част от творчеството на драматурга. Именно тази асиметрия легитимира дисертационния труд като съответен на актуалните потребности в полето на театрознанието, особено на българското. Самият избор на темата свидетелства за щастливо съчетание на оригинален творчески заряд и значителен професионален опит у дисертанта.

Дисертацията на Питър Кауков печели симпатии със значителния обем на прощудираните теоретични източници, принадлежащи към различни изследователски полета. Респектира и похватността, с която са проведени аналитичните наблюдения, с помощта на които се извежда логическата структура на конкретните комедийни текстове, мислени като концептуална база за алтернативна сценична интерпретация. к

Изложението е структурирано в четири основни глави и подразбиращите се увод и заключение, в съответствие и в услуга на съдържателните му акценти. Позволявам се да мисля, че първата глава, посветена на историческия контекст е по-скоро излишна, още повече, че тя остава напълно в границите на общоизвестните положения. Бих очаквала и по-осезателна метатеоретична рефлексия в главата за методологическите стратегии, но същевременно си давам сметка за по-скоро експериментално-приложния характер на проекта, който проблематизира подобна претенция. Като сполука виждам двустепенната организация на основните аналитични процедури, при която предложеният метод е апробиран върху „Сън в лятна нощ“, произведението, което до подразбиране се мисли като образцовата Шекспирова комедия, а впоследствие се прилага върху останалите текстове от работния корпус, обхващащ цялостния свод комедийни творби на Шекспир, чието съдържание е уточнено с донякъде пренатегнатата аргументация. Към добрите постижения на труда, бих открила и заключителната част, в която дисертантът предлага формула за типологията на Шекспировите комедии и разгръща хипотезата за фракталната природа на съдържателната цялост, идентифицирана от него в сбора от отделните произведения, подбрани като обект на проучването му.

Доколкото отвъд това цялостно положително впечатление от дисертацията остават и някакви притеснения, те се отнасят до констатацията за известен недостиг на концептуална и дискурсивна кохерентност, както и за оспоримост на отделни тези. Може да се поспори, например, с категоричното квалифициране на наблюдаваната в съвременността трайна тенденция към смесване на драматичните жанрове като Шекспировата традиция. Защото всъщност тя е следствие от отмяната на водещата

роля на жанра, характерна за културата на рефлексивния традиционализъм, която се осъществява при прехода към антрадиционализма на модерността. Творчеството на Шекспир наистина демонстрира ефективна съпротива срещу иначе неумолимата жанрова принуда, но няма как да му припишем заслуга за нейното окончателно обезсилване, състояло се два века по-късно. Недокрай коректно е и свеждането на типовете комедия единствено до романтични и сатирични. Определението на „Ромео и Жулиета“ като „зряла трагедия“ (с. 28) е неуместно, защото както е констатирано неведнъж, основните ѝ персонажи не са трагически герои. Бих препоръчала и въздържане от категорични датировки на една или друга пиеса на Шекспир, особено при положение, че те не набавят на дисертацията какъвто и да е аргументационен ресурс. Убийството на Меркуцио попада не в „точния център“ на „Ромео и Жулиета“, а тъкмо в „златното сечение“, за което по-късно дисертантът, следвайки Айзенщайн, пише с убедително и с разбиране. Смущава ме и квалификацията на оперативния метод на дисертацията като „прогностичен експеримент“. Цитирането на определението на Аристотел за трагическия герой (с. 61) е некоректно. Общо място в коментарите на „Поетика“-та е, че формулировката „Не се отличава с добродетелност“ не бива да се чете буквално, защото така тя няма смисъл, особено в контекста на основополагащата уговорка на Аристотел за противоположността на трагическите и комическите герой като по-добри или, съответно по-лоши, отколкото са съвременните хора. Някак неловко стои твърдението, че пиесата за „Пирам и Тизба“, представяна в комедията „Сън в лятна нощ“, е „написана от Клина“ (с. 147), защото става дума за нелепа, травестираща версия на съответната история от Овидиевите „Метаморфози“. Спорна е и констатацията, че тя „има сюжет доста подобен на веронската трагедия“ (с. 50), защото тъкмо историята на Пирам и Тизба е един от несъмнените източници за „Ромео и Жулиета“ като парадигмален вариант на темата за любовта, по-силна от смъртта, редом с ясно проследимата новелистична линия на приемственост от Салернитано, през Да Порто, Бандело и Пиер Боасто.

Ще си позволя да изразя неудовлетворението си от наличието в текста на дисертацията на непренебрежими като брой неточни артикулации и езикови грешки, които макар и очевидно резултат от недоглеждане, биха могли да компрометират

иначе сериозните постижения на труда, особено в отделни случаи, където техен залог се оказва разбираемостта на изказа.

Трябва да направя уговорката, че имам съзнанието за вероятната прекомерност на горните забележки, защото те са предпоставени от професионалната ми квалификация, а както е известно, филолозите държат на точността и се взират в подробности. Искане ми се вярвам, обаче, че те биха били полезни при редактирането на текста преди издаването му като монография, което препоръчвам.

Обстоятелството, че съм имала възможността да се запозная с по-ранни версии на дисертационния труд, ми дава благоприятната възможност да установя мащаба на неговото развитие и напредъка в разгръщането на основната хипотеза. Склонна съм да гледам и на представения за защита текст като на етап от продължаващ творчески процес. Защото действителната стойност на предложената хипотеза по подразбиране ще се прояви в по-нататъшното ѝ практическото ѝ изпробване.

Изцяло положителни са впечатленията ми от автореферата, чиято ефективна лаконичност свидетелства за яснота и убеденост на докторанта по отношение на осъщественото от него изследване, както и от пестеливостта и точността, с която са формулирани моменти в дисертацията. Респектираща е също и добрата публичност на труда, осигурена от пет публикации по темата в специализирани издания, една от които на английски език в Шанхай. Допълнителни кредити за дисертацията набавят и собствените театрални постановки на Петър Кауков на три Шекспирови комедии - „Дванайсета нощ“, „Сън в лятна нощ“ и „Много шум за нищо“ в драматичните театри на Пловдив и Сливен.

Бих искала да изтъкна и още един аргумент в подкрепа на обсъжданата дисертация. Със самата си наличност тя е рдвац факт. Защото по традиция в практиките на българския театър траекториите на театралната и академичната рецепция рядко се пресичат. По-скоро изключения са случаите на продуктивно взаимодействие между специалисти по един или друг период от историята на драмата или върху конкретно драматургично творчество, от една страна, и режисьори и постановчици, от друга. Тази устойчиво удържана нагласа предпоставя

чести разминавания между артистични идеи и научна релевантност. Иска ми се да вярвам, че трудът на Петър Кауков с ясно заявената му медиаторна мисия, ще послужи и като импулс за алтернативната, несъмнено по-продуктивна, практика на тяхното творческо сътрудничество.

Като заключение на приведените дотук констатации и оценки относно представения за защита дисертационен труд препотвърждавам положителното си становище за извършеното и постигнатото в него. С избора на темата, с методологическата си обезпеченост, с качеството на проведените анализи, но най-вече със значимостта на откритията и изводите, изследването на Питър Кауков отговаря напълно на утвърдените изисквания към една докторска дисертация. В съответствие с всичко това и като оценявам постиженията на труда като ценен влог в българското театрознание, препоръчвам на уважаемото жури да присъди на Петър Михайлов Кауков образователната и научна степен „доктор” в област на висше образование: Изкуства; професионално направление: Театрално и филмово изкуство; научна специалност: Театрознание и театрално изкуство, и ще гласувам с удовлетворение и радост в подкрепа на това предложение.

11. 05. 2018 г.

проф. дфн Клео Протохристова